

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Václav Štěrba

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
BALÍČEK EVROPSKÉ KOMISE K ROZŠÍŘENÍ	3
ČERNÁ HORA	4
POLICEJNÍ REFORMA V BOSNĚ A HERCEGOVINĚ	4
SRBSKO A ICTY	5
USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU K TURECKU	6
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	7
BARMA/MYANMAR	7
LIBYE	9
PROJEKT STŘEDOMOŘSKÉ UNIE	9
PŘÍPRAVA SUMMITU S AFRIKOU	10
SUMMIT EU-RUSKO	12
UZBEKISTÁN	14
VOJENSKÁ MISE V ČADU A SAR	15
DOKUMENTY SZBP EU	16

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

BALÍČEK EVROPSKÉ KOMISE K ROZŠÍŘENÍ

Pozadí

Každý rok v listopadu publikuje Evropská komise tzv. „balíček k rozšíření“. Letos byly hodnotící zprávy ke kandidátským zemím (Chorvatsko, Turecko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie) a potencionálně-kandidátským zemím (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Srbsko a Kosovo), společně se strategií pro rozšíření v období 2007-2008, zveřejněny 6. listopadu 2007.¹

Aktuálně

Ve svém letošním hodnocení přístupových procesů je Evropská komise ztlačně skeptičtější než v letech minulých. Jedinou výjimkou je Chorvatsko, jehož přístupové rozhovory probíhají bez větších problémů a blíží se do rozhodující fáze. Problémem ovšem nadále zůstávají soudní a správní reformy, nedostatečný boj proti korupci a nedodržování práv srbské menšiny.

U ostatních zemí je však situace horší. Vztahy s Bosnou a Hercegovinou a Srbskem již rok stagnují na neschopnosti obou zemí splnit politické podmínky Unie pro podepsání stabilizačních a asociačních dohod. U Bosny a Hercegoviny se jedná především o reformu policie, v případě Srbska je to nedostatečná spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

Kritická je Evropská komise i k Bývalé jugoslávské republice Makedonie (FYROM), která je společně s Chorvatskem jedinou zemí západního Balkánu se statutem kandidáta na členství v EU (udělen Evropskou radou v prosinci 2005). Na rozdíl od Chorvatska však s FYROM nebyly zahájeny přístupové rozhovory a podle letošní hodnotící zprávy Komise ještě zřejmě dlouho nebudou. Všechny země západního Balkánu se nejvíce potýkají se špatně fungujícím soudnictvím a zejména s rozsáhlou korupcí.

Kritická je též zpráva Komise k Turecku, kde se konstatuje zpomalení reformního procesu od roku 2005 – tedy od chvíle, kdy byly s Tureckem zahájeny přístupové rozhovory. Hlavními problémy zůstávají omezená svoboda projevu, nedostatečná civilní kontrola armády a nerespektování práv menšin (etnických i náboženských). Turecko také nečinilo žádný pokrok v normalizaci vztahů s Kyprem, což je podmínka pro odblokování jednání v osmi kapitolách (pozastaveny rozhodnutím Rady v prosinci 2006).

Výhled přistoupení k EU si ze zemí západního Balkánu udržuje nyní pouze Chorvatsko (v horizontu pěti let, budou-li přístupová jednání i nadále pokračovat stejně dobrým tempem). Ostatní země musí počítat s perspektivou podstatně vzdálenější.

¹ Všechny tyto dokumenty ke stažení [ZDE](#).

ČERNÁ HORA

Pozadí

21. května 2006 se v Černé Hoře uskutečnilo referendum o nezávislosti. Pro nezávislost Černé Hory se zde vyslovilo 55,5% voličů, 44,5% bylo proti. Nezávislost Černé Hory byla vyhlášena 3. června 2006, od té doby již byla tato země mezinárodně uznána prakticky všemi zeměmi světa včetně všech členských států EU.

Evropská komise jednala s Černou Horou o Stabilizační a asociační dohodě již v době před osamostatněním (v rámci jednání se Srbskem a Černou Horou jako celkem). Tato jednání pokračovala dále s tím, že k 1.12. 2006 byla po technické stránce dokončena.

Aktuálně

Stabilizační a asociační dohoda mezi EU a Černou Horou byla slavnostně podepsána 15.10. v Lucemburku (u příležitosti zasedání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy). Černá Hora je tak další ze zemí západního Balkánu, která se prostřednictvím této dohody přidružila k EU. Posledními zeměmi bez asociační dohody zůstávají Srbsko a Bosna a Hercegovina. Dohoda vstoupí v platnost po ratifikaci všemi členskými státy EU a Černou Horou.

Během tiskové konference po podpisu dohody černošský premiér Željko Šturanović prohlásil, že v první polovině roku 2008 (během slovinského předsednictví) podá Černá Hora oficiální žádost na členství v EU (na základě vyhodnocení žádosti pak Evropská komise doporučí Evropské radě, zda zemi přidělit status kandidáta na členství).

POLICEJNÍ REFORMA V BOSNĚ A HERCEGOVINĚ

Pozadí

Bosna a Hercegovina (BaH) je společně se Srbskem poslední ze zemí západního Balkánu, která nemá s Evropskou unií podepsanu Stabilizační a asociační dohodu. Na technické úrovni byla tato dojednána již před rokem, politické důvody však doposud jejímu podpisu bránily. Hlavní podmínkou ze strany Unie je provedení reformy policie (sjednocení jejího řízení a financování na celostátní úrovni, depolitizace jejích struktur a vytvoření funkčního územního členění). Na podobě reformy se dlouhodobě nedokázaly shodnout hlavní politické síly v BaH.

Aktuálně

Na konci září podepsali vedoucí představitelé politických sil v BaH (vůdce Bosňáků Haris Silajdžić, a premiér Republiky Srbské Dodik) dohodu o reformě policie. Vysoký představitel mezinárodního společenství v BaH Miroslav Lajčák ji však označil za neúplnou a kritiku si dohoda vysloužila i od Evropské komise. V následujících týdnech tak probíhala další kola jednání, která nakonec 28. října vedla k deklaraci o reformě policie podle požadavků EU. Pod tento dokument se v Mostaru podepsali předáci šesti hlavních politických sil v BaH.

Kontakt:

Václav Štěrba, tel. 2237, email: sterbav@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Otevřel se tak prostor pro podpis Stabilizační a asociační dohody. Nejdříve však bude nutné překonat další vnitropolitickou krizi, která 1. listopadu vyvrcholila demisí federálního premiéra Špiriće. Ten tímto způsobem vyjádřil protest proti ústavním reformám, které prosazuje Vysoký představitel Lajčák (jde o změnu způsobu hlasování v centrálních institucích, počet hlasů potřebných pro schválení předkládaných návrhů by se měl počítat z přítomných zástupců a nikoli z jejich celkového počtu. Tím by jak Bosňáci, tak bosenští Srbové přišli o možnost blokovat přijetí rozhodnutí neúčastí na hlasování).

SRBSKO A ICTY

Pozadí

V květnu 2006 rozhodla Unie o zastavení jednání se Srbskem o Stabilizační a asociační dohodě (SAD), vzhledem k tomu, že Srbsko neplnilo unijní podmínku plné spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). V únoru 2007 přijala rada závěry, ve kterých „přivítala připravenost Komise obnovit jednání o SAD s novou vládou v Bělehradě, v případě že tato prokáže jasný závazek k plné spolupráci s ICTY a za tím účelem přijme konkrétní a účinná opatření.“

31. května 2007 byl v Bosně a Hercegovině při společné akci srbské a bosensko-srbské policie zadržen Zdravko Tolimir, někdejší spolupracovník Ratka Mladiče. Hned následující den bylo Tolimirovo zatčení oceněno Angelou Merkelovou a Olli Rehnem na jejich společném setkání se srbským prezidentem Tadičem. Dopadení Zdravko Tolimira přivítala i vrchní žalobkyně ICTY Carla del Ponte. Po návratu ze své návštěvy Bělehradu pak konstatovala zlepšení spolupráce Srbska s ICTY (ve stejném duchu informovala 18.6. i Radu bezpečnosti OSN). Na základě hodnocení Carly del Ponte mohla Evropská komise přistoupit k obnovení jednání o SAD. Během následujících měsíců byla tato jednání po technické stránce završena.

Aktuálně

Podpis Stabilizační a asociační dohody se Srbskem Unie i nadále podmiňuje jeho plnou spoluprací s ICTY. O jejím stavu informovala vrchní žalobkyně soudu Radu 15.10. Podle její zprávy tato spolupráce dosáhla jistého pokroku, nicméně i nadále je pomalá, nedůsledná a bez hmatatelných výsledků. Dále Carla del Ponte zopakovala, že plnou spoluprací nebude moci konstatovat, dokud nebude bývalý velitel bosenskosrbské armády Ratko Mladič zatčen a předán do Haagu. S hodnocením vrchní prokurátorky nesouhlasí Srbsko, které tvrdí, že pro dopadení generála dělá co je v jeho silách (např. vyhlásilo odměnu jeden milion eur za informace vedoucí k jeho dopadení, 250 tisíc eur za informace k dalším dvěma hledaným Srbům).

Na základě informace od vrchní žalobkyně ICTY nemohla Rada rozhodnout o uzavření jednání o SAD. Další změna v tomto ohledu může přijít pouze se změnou

postoje Carly del Ponte. V prosinci předloží vrchní žalobkyně zprávu Radě bezpečnosti OSN.

USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU K TURECKU

Pozadí

Evropský parlament se přístupovým procesem Turecka pravidelně zabývá každý rok, vždy na základě listopadové hodnotící zprávy Evropské komise. Tento rok však projevil mimořádnou iniciativu, když projednáním pokroku Turecka na cestě k přistoupení a přijetím usnesení Evropskou komisí předběhl.²

Aktuálně

Předně se EP vyjádřil k vnitropolitické situaci v Turecku. Jak zvolení prezidenta Güla, tak vítězství AKP ve volbách a její sestavení nové vlády se silným mandátem by mělo stabilizovat situaci a zrychlit proces reforem. EP vítá záměr turecké vlády přijmout novou civilní ústavu, garantující lidská práva a svobody, je však třeba zajistit, aby tato ústava obsahovala kontrolní systém zajišťující demokratický a sekulární ráz Turecka. Během ústavního procesu by se však nemělo zapomenout na novelizaci paragrafu 301 trestního zákoníku (který trestá „urážky turectví“ a tak napomáhá k vytváření prostředí autocenzury v zemi). EP opětovně vyslovil znepokojení nad nedostatečnou civilní kontrolou armády. Měl by být vytvořen účinný parlamentní dohled nad činností armády a i nad dalšími bezpečnostními složkami a tajnými službami.

V nadcházejícím období poroste geostrategická poloha Turecka v regionu, zejm. v oblastech dopravy a logistiky. Evropská komise by měla formulovat budoucí kroky EU v této oblasti. Turecko je též významným partnerem v oblasti energetiky. EP vítá sbližování tureckých právních předpisů s unijním *acquis* a vyzývá Turecko, aby se stalo členem Evropského energetického společenství (zahrnující již i země západního Balkánu). Turecko je pro Unii významným partnerem i v jejím úsilí o stabilizaci, rozvoj a demokratickou správu v regionech Černého moře, jižního Kavkazu a střední Asie.

Přetrvávajícími problémy v Turecku jsou omezená svoboda projevu (čl. 301 trestního zákoníku), právní nejistota ohledně právního postavení náboženských menšin, dodržování práv odborů, porušování práv žen (zločiny ve jménu cti), socioekonomický vývoj v jihovýchodním Turecku, potřeba řešení kurdské problematiky nebo žádný pokrok při řešení kyperské otázky.

Na závěr EP vyslovil znepokojení ohledně důsledků případné vojenské akce tureckých vojáků v severním Iráku. Turecko by se mělo zdržet jakékoli nepřiměřené vojenské akce. V úsilí o potlačení teroristických aktivit vycházejících ze severního Iráku musí aktivně spolupracovat s iráckou vládou.

² Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. října o vztazích mezi EU a Tureckem, ke stažení [ZDE](#).

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

BARMA/MYANMAR

Popis problematiky

Pokračující vládní represe v Barmě byly nakonec odsouzeny i ze strany Rady bezpečnosti OSN, byť jen formou předsednického prohlášení. Dokument dále vyzývá k propuštění všech politických vězňů a zbývajících zadržovaných osob a k zahájení dialogu s opozičními silami.

Spojené státy americké rozhodly 19.10. o dalším zpřísnění svých sankcí vůči Barmě – rozšíření počtu lidí, na které se vztahují cestovní omezení a kterým jsou zmražena finanční aktiva a obchodních restrikcích.

EU přijala první omezující opatření vůči Barmě/Myanmaru již v roce 1996. Společný postoj přijatý v roce 2006 ([2006/318/SZBP](#)) zahrnoval zbrojní embargo, pozastavení rozvojové pomoci (s výjimkou humanitárních projektů a programů na podporu demokracie a lidských práv), zákaz vstupu vybraným osobám na území EU, zmrazení jejich kont, omezení investic a pozastavení vládních návštěv na vysoké úrovni (ministři, náměstci, političtí ředitelé). V dubnu 2007 byla účinnost společného postoje 2006/318/2006 Radou prodloužena o dalších 12 měsíců.

Jednání v institucích EU

Rozšíření sankčního režimu bylo v Radě diskutováno na základě materiálu připraveného pracovní skupinou RELEX ([13406/07](#)). Možnost rozšíření dosavadních sankcí zahrnovala:

- Rozšíření seznamu osob působících ve vládě, armádě a dalších bezpečnostních složkách, na které se vztahují cestovní omezení a zmrazení finančních prostředků;
- Vytvoření nových kategorií osob, na které se tyto cílené sankce vztahují;
- Rozšíření zákazu evropských investic do dalších státem vlastněných podniků a jejich poboček – např. státních dřevařských závodů.

Jako nová restriktivní opatření byla dána ke zvážení:

- Zákaz dovozu kulatiny a dalších dřevařských produktů, vzácných kovů (zlato, železo, cín, měď, wolfram a stříbro) a drahých kamenů (diamanty, rubíny, safíry a smaragdy).
- Zákaz vývozu technologií, vybavení a náhradních dílů potřebných pro těžbu či zpracování těchto produktů.
- Zákaz dodávání vybavení a materiálu důlním společností.

Kontakt:

Václav Štěrba, tel. 2237, email: sterbav@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Závěry Rady

Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (15.10.) nakonec přijala závěry, ve kterých odsoudila brutální zásahy barmské vlády proti demonstrujícím a vyzvala ji k okamžitému zastavení represí a propuštění všech zadržovaných. V návaznosti na varování barmské vlády prostřednictvím prohlášení předsednictví z 25.9. rozhodla Rada o přijetí následujících sankcí:

- Zákaz dovozu dřeva a dřevařských produktů a dále kovů, minerálů a drahých kamenů. Zároveň jsou zakázány vývoz technologií a vybavení využitelných v dřevařském a důlním průmyslu a (nové) investice do těchto oblastí. V neposlední řadě budou též rozšířena stávající omezující opatření.

Rada dále vyzvala své relevantní orgány, aby rozpracovaly možnosti dalších sankcí, včetně dalšího omezení investic.

Nakonec Rada konstatuje, že návrat barmské vnitropolitické situace do původního stavu nepovažuje za přijatelný ani dlouhodobě udržitelný. EU je podle závěrů Rady připravena pomoci Barmě v reformním procesu, který by vedl ke stabilitě, demokratizaci a prosperitě země.

Další předpokládaný vývoj

K provedení přijatých sankcí bude nyní zapotřebí přijmout společný postoj Rady (resp. doplnit společný postoj 2006/318/SZBP), který přesně vymezí rozsah omezujících opatření. I nadále zůstává otevřen prostor pro rozšíření sankcí na další osoby/subjekty. Je však zřejmé, že bez aktivního zapojení Číny, Indie a dalších států v regionu, které jsou hlavními obchodními partnery barmské vlády, nebudou mít americké a evropské sankce znatelný efekt.

S iniciativou jdoucí nad rámec sankcí přišlo na jednání Rady Švédsko (švédský ministr zahraničí C. Bildt před jednáním Rady prohlásil, že „navrhované sankce zasáhnou tak jedno procento objemu barmského zahraničního obchodu a téměř se nedotknou hlavních financí režimu“).

Mj. bylo Švédskem navrženo jmenování zvláštního zástupce EU pro Barmu, skrze kterého by se zvýraznila přítomnost EU v zemi. Dále by mělo být zváženo vytvoření kontaktní skupiny (Čína, Indie, EU, USA, Japonsko, ASEAN, OSN) s cílem angažovat všechny relevantní aktéry v řešení barmské situace.

LIBYE

Popis problematiky

Libye se na rozdíl od ostatních států Maghrebu/Mashreku doposud nepodílela na Barcelonském procesu, dokonce ani nemá s EU uzavřenou asociační dohodu, na základě které by mohl být uzavřen Akční plán v rámci Evropské politiky sousedství. Libye rovněž nemá přístup k prostředkům z unijního programu MEDA. Tato izolace ze strany EU byla dlouhodobě motivována zadržováním bulharských zdravotnic a palestinského lékaře, kteří byli v Libyi obviněni a souzeni za údajné nakažení 426 libyjských dětí virem HIV. V červenci 2007 Libye po intenzivních jednáních s EU a zejména Francií zadržované zdravotníky propustila a tím otevřela cestu k normalizaci vztahů s Uníí.

Jednání v institucích EU

15. 10. 2007 přijala Rada závěry, ve kterých uznala význam Libye ve středomořském regionu a potenciál spolupráce mezi EU a Libyí v oblastech společného zájmu. Za tímto účelem vyzvala k zahájení diskuse o rámcové dohodě mezi EU a Libyí a požádala Evropskou komisi k předložení návrhu vyjednávacího mandátu. Dohoda by měla pokrýt oblasti lidských práv, nelegální migrace, obchodní a hospodářské spolupráce, zjednodušení vízového styku, umožnění studia libyjských studentů v Evropě či spolupráci v oblasti energetiky.

Další předpokládaný vývoj

Návrh negociačního mandátu pro jednání s Libyí by měla Komise předložit Radě ke schválení v řádu několika měsíců. Otazník zůstává nad dalším vývojem vztahů mezi EU a Libyí, která zatím neprojevila vážný zájem o zapojení do Evropské politiky sousedství a Barcelonského procesu.

PROJEKT STŘEDOMOŘSKÉ UNIE

Popis problematiky

Projekt Středomořské unie je jednou z nových zahraničněpolitických iniciativ francouzského prezidenta Sarkozyho. Hlavním motivem je snaha o vyrovnání těžiště unijních aktivit směrem na jih (je skutečností, že v uplynulých letech investovala Unie hodně úsilí do východní politiky – rozšíření o státy střední a východní Evropy, rozšíření o Bulharsko a Rumunsko, východní dimenze Evropské politiky sousedství, snaha o posílení smluvních vztahů s Ruskem a Ukrajinou, projekt Černomořské synergie). Ambicí Středomořské unie by také byla posílená spolupráce se zeměmi Maghrebu/Mashreku v bezpečnostních a imigračních otázkách. Projekt Středomořské unie však prozatím zůstává jen politickou iniciativou, bez konkrétně definovaného obsahu. Není ani zřejmé, které země by se na něm měly podílet.

Jednání v Institucích EU

V průběhu října začal zvláštní zmocněnec francouzského prezidenta jednat o projektu Středomořské unie s příslušnými útvary Evropské komise. Komise se k projektu

prozatím oficiálně nevyjádřila, nicméně její pozice bude vycházet z toho, že Středomořská unie by neměla duplikovat existující Evropskou politiku sousedství a Barcelonský proces a neměla by apriori vylučovat nestředomořské členské státy EU.³

Další předpokládaný vývoj

Formulování projektu Středomořské unie a definice jejího vztahu k EU bude bezpochyby jednou z priorit francouzského předsednictví. Svědčí o tom i iniciativa prezidenta Sarkozyho (projev 23. října v Tangier), na základě které by měl v červnu 2008 proběhnout ve Francii pilotní summit hlav středomořských států.

PŘÍPRAVA SUMMITU S AFRIKOU

Popis problematiky

Summit mezi Evropskou unií a Afrikou proběhne 8. 12. 2007 v Lisabonu. Bude se jednat v pořadí o druhý takový summit (první se konal v roce 2000 v Káhiře). Proběhnout měl též v roce 2003, nicméně tenkrát musel být odvolán kvůli neshodě Evropské unie a Africké unie ohledně účasti prezidenta Zimbabwe Roberta Mugabeho. Podobnou otázku řeší portugalské předsednictví i nyní. V případě účasti Roberta Mugabeho (na jehož pozvání řada afrických zemí trvá) se summitu nezúčastní britský premiér Brown.

Hlavním cílem summitu je přijetí společné strategie Evropské unie a Afriky, která by adresovala otázky chudoby, nelegální migrace, zdraví, vzdělávání, energetické spolupráce či změny klimatu. Přijetím tohoto dokumentu naváže Unie na svoji Strategii pro Afriku, kterou přijala Evropská rada v prosinci 2005.⁴

Jednání v institucích EU

V průběhu září a října byl v pracovních orgánech Rady připravován text strategie a na ní navazující akční plán⁵, který stanovuje dílčí priority pro období 2 let. Průběžně byl obsah obou dokumentů konzultován s Africkými partnery. 31. října se v ghanském⁶ městě Accra setkala ministerská trojka EU-Afrika. Ve společném komuniké⁷ ministři doporučili summitu přijetí této strategie.

Výbor stálých zástupců se navrhovanou strategií i akčním plánem zabýval 24. 10. 2007⁸. Mezi nejkomplikovanější témata jednání s africkou stranou budou patřit tato:

- Další podpora EU pro mírové mise vedené Africkou unií (dnes Unie podporuje mise AU v Súdánu – AMIS II, a v Somálsku – AMISOM). Africká strana bude usilovat o nalezení mechanismu pro zlepšení financování jejích operací.

³ Podrobněji viz např. EUROPOLITICS, č. 3401, 26.10. 2007.

⁴ Podrobněji k této strategii viz Vybraná TÉMATA 1/2005. Ke

⁵ „Joint Africa-Eu Strategy“ a „First Action Plan“ – dokument [14004/07](#).

⁶ Ghana tento rok předsedá Africké unii.

⁷ Závěrečné komuniké – dok. [14658/07](#)

⁸ Viz Souhrnný zápis ze zasedání Coreperu II. Dne 24.10. 2007. TIC č. 5454/2007.

- Provádění opatření z Tripolské deklarace o migraci a rozvoji.⁹ V EU prozatím neexistuje shoda ohledně ustavení speciálního fondu pro financování opatření uvedených v deklaraci.
- Mírové využití jaderné energie. Řada afrických států má zájem na spolupráci v této oblasti, Unie se k tomu staví opatrněji.
- Zejména pro Unii bude klíčovou otázkou financování přijímaného Akčního plánu. Předběžně se počítá, že na tento účel budou využity prostředky z Evropského rozvojového fondu (EDF), Nástroje pro evropské sousedství a partnerství (ENPI), Nástroj stability a dobrovolné příspěvky členských států v rámci ODA (Official Development Assistance).

Další předpokládaný vývoj

Strategie přijatá na summitu bude zahrnovat čtyři hlavní okruhy priorit – mír a bezpečnost, vládnutí a lidská práva, obchodní spolupráce a regionální integrace, hlavní rozvojová témata. **Hlavní ambicí je naplnění Rozvojových cílů tisíciletí do roku 2015.**¹⁰ Strategie bude prováděna prostřednictvím krátkodobých akčních plánů (přijímaných na období 2-3 let). První Akční plán bude přijat na summitu v Lisabonu v prosinci 2007, vyhodnocen bude po dvou letech na dalším summitu EU-Afrika. Summity se budou konat periodicky vždy jednou za dva až tři roky (střídavě v Africe a Evropě).

V období mezi summity se budou pravidelně scházet předsedové Evropské rady a Africké unie, předsedové Evropského a Panafrického parlamentu a předsedové Evropské komise a Komise Africké unie. Institucionální prohloubení vzájemných vztahů bude potvrzeno otevřením zastoupení EU v Addis Abebě a posílením zastoupení Africké unie v Bruselu.

Pravidelný přezkum provádění Strategie a Akčního plánu bude mít na starosti ministerská trojka, scházející se dvakrát do roka.

⁹ Přijata v Tripolisu 22. 11. 2006. Dokument ke stažení [ZDE](#). Jedná se o souhrn priorit zahrnující otázky migrace a jejího zvládnutí, míru a bezpečnosti, lidských zdrojů a problému „odlivu mozků“, lidských práv, sdílení nejlepších praktik, ochranu uprchlíků, využití možností spojených s migrací a boj proti nelegální migraci. V deklaraci se obě strany shodly na tom, že prozkoumají možnost založení fondu pro financování těchto opatření.

¹⁰ V září 2000 přijalo Valné shromáždění OSN deklaraci k Rozvojovým cílům tisíciletí – Millennium development goals. V deklaraci si členské státy stanovily hlavní cíle k realizaci do roku 2015: snížit počet chudých (méně než 1USD/den) na polovinu (tedy ze zhruba 40% na 20% obyvatel Afriky), umožnit všem dětem alespoň základní vzdělání, odstranění nerovnosti žen a mužů na všech úrovních vzdělávání, snížení úmrtnosti dětí o 2/3 do věku 5 let, snížení úmrtnosti rodiček o 3/4, snížení procenta lidí nakažených nemocemi AIDS, malárií a dalšími, zabránění úbytku přírodních zdrojů, snížit o 1/2 počet lidí bez přístupu k pitné vodě, zlepšení životních podmínek lidí žijících v předměstských slamech, rozvinutí světového nediskriminačního obchodního systému, oddlužení nejchudších zemí, větší dostupnost léků.

SUMMIT EU-RUSKO

Popis problematiky

V pořadí již dvacátý summit EU-Rusko proběhl 26. října v portugalské Mafře. Unii zastupovali José Sócrates (jako předseda Evropské rady), José Barroso a Javier Solana. Za ruskou stranu to byli prezident Vladimír Putin a ministr zahraničních věcí Sergej Lavrov. Pro Putina to byl poslední summit s EU v jeho prezidentské funkci.

Summity s Ruskem se konají vždy dvakrát do roka, na základě Dohody o partnerství a spolupráci. Letošní květnový summit v ruské Samaře byl poznamenán vyhrocenými vzájemnými vztahy (ruský zákaz dovozu polského masa a s tím související polské veto k zahájení jednání o nové posílené dohodě, ruská situace v oblasti lidských práv, prudce zhoršené vztahy s Estonskem po přemístění památníku rudoarmějcům z centra Tallinnu) a nepřinesl žádný zásadní posun.

Jednání v institucích EU

Vždy měsíc před summitem připraví pracovní skupina Rady (COEST) přehledový dokument k aktuálním otevřeným otázkám ve vztazích mezi EU a Ruskem. Tento pak slouží jako hlavní podklad pro přípravu summitu. Většina z identifikovaných problémů v tomto dokumentu figuruje dlouhodobě (politický dialog, práce institucí vytvořených Dohodou o partnerství a spolupráci, rozvoj Kaliningradského regionu, spolupráce na programu Galileo, diskriminační železniční tarify, veterinární a fytosanitární certifikace exportů EU, ochrana práv duševního vlastnictví, změna klimatu, jaderná bezpečnost, energetická spolupráce, lidská práva, situace v Čechsku... a řada dalších – podrobně viz dok. [13238/07](#)).

V přípravném dokumentu k summitu ([13569/07](#)) byla identifikována tato témata jednání:

- 1) Aktuální situace v EU a v Ruské federaci
- 2) Otázky vzájemných vztahů

- Společný ekonomický prostor (předvídatelné investiční prostředí, energetická spolupráce, vyřešení přerušování dodávek ruské ropy do litevské rafinérie v Mazeikiu, změna klimatu, zdoluhavé celní procedury na hranicích)

- Společný prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti (situace v oblasti lidských práv, demokracie a vlády práva – zejména se zaměřením na svobodu projevu a svobodu shromažďování a tlakem na nevládní organizace v předvolebním Rusku, realizace vizevých a readmisních dohod).

- Společný prostor vnější bezpečnosti (společný postup vůči problémům ve společném sousedství – zejména se to týká zamrzlého konfliktu v Podněstří a dále regionů Jižního Kavkazu, Černého moře, střední Asie).

- Společný prostor výzkumu a vzdělávání (vyhodnocení dosavadní spolupráce, Rusko bude mj. vyzváno k ratifikaci Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů).

- Budoucnost vzájemných vztahů, perspektiva začlenění Ruska do WTO

Kontakt:

Václav Štěrba, tel. 2237, email: sterbav@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

3) Mezinárodní a regionální otázky

- Kosovo
- Mírový proces na Blízkém východě
- Írán
- Afghánistán
- Moldavsko
- Střední Asie

Evropský parlament

V předvečer minulého summitu (10.5.) přijal Evropský parlament [usnesení](#) ke vztahům mezi EU a Ruskem. Zde potvrdil své přesvědčení, že Rusko je i nadále pro Unii důležitým strategickým partnerem, vyslovil však vážné znepokojení nad situací lidských práv, využíváním bezpečnostních složek k potlačování svobody projevu a sdružování, nelidským zacházením s osobami ve věznicích a vazebních centrech v Čechensku, společenskou a politickou polarizací. Hlavní zásadou vztahu mezi EU a Ruskem musí být rozhodná obrana lidských práv a demokratických hodnot. Pokud jde o energetickou spolupráci, EP vyzval Radu a Komisi, aby do budoucí Dohody o partnerství a spolupráci byly začleněny zásady energetické charty, včetně tranzitního protokolu. V jednáních o energetické spolupráci by EU měla vůči Rusku vystupovat jednotně.

Výsledky summitu

Během jednání nedošlo k žádnému posunu v dlouhodobě sporných otázkách vzájemných vztahů (litevská větev ropovodu družba, embargo na dovoz polského masa...a další výše jmenované) ani k nalezení shody k aktuálním mezinárodně-politickým tématům (Kosovo, Moldavsko, Gruzie, Írán, Blízký východ). Prezident Putin zopakoval svůj zájem na dokončení jednání vedoucích ke vstupu Ruska do WTO ještě za svého prezidentství (Rusku stále chybí příslušné dohody s Gruzíí, Saúdskou Arábií a výhrady si drží i Evropská unie). Rusko kritizovalo Komisi předložený energetický balíček (pochopitelně mu nejvíc vadí koncept vlastnického „unbundlingu“ doplněný o zpřísnění přístupu cizích společností na evropský trh s energiemi).

Rusko dále přišlo s návrhem na vytvoření Institutu EU a Ruska pro svobodu demokracii a lidská práva (EU-Russia Institute for freedom, democracy and human rights). V rozhovoru pro *Europolitics*¹¹ tento koncept rozvedl ruský velvyslanec při EU Vladimír Čižov. Mělo by se jednat o instituci financovanou ruskou vládou, která by doplnila již existující projekty Evropské komise v Rusku. Institut by se měl věnovat obecně problematice lidských práv v Evropě. Reakce některých analytiků¹² na tuto ruskou iniciativu je však spíše skeptická – s tím, že místo vytváření nové instituce by se Rusko mělo zaměřit na plnění svých stávajících závazků v rámci Rady Evropy.

¹¹ *Europolitics*, č. 3404, 31.10. 2007, s. 10.

¹² Tamtéž.

UZBEKISTÁN

Popis problematiky

3. 10. 2005 přijala Rada rozhodnutí o omezujících opatřeních vůči Uzbekistánu v souvislosti s událostmi v Andižanu a nevlí uzbecké vlády tyto události vyšetřit, resp. pustit do oblasti mezinárodní tým vyšetřovatelů. Přijaté sankce zahrnují zbrojní embargo a dále vízové sankce vůči (dnes osmi) vládním představitelům. Možné zrušení sankcí bylo ze strany EU navázáno na zlepšení situace lidských práv a umožnění nezávislého vyšetření andižanských událostí.

Během posledních přezkumů (naposledy v listopadu 2006 a březnu 2007) byla s ohledem na nedostatečný pokrok ze strany Uzbekistánu obě embargo prodloužena.

Jednání v institucích EU

Rada ve svých závěrech z 15.10. potvrdila své znepokojení nad situací v oblasti lidských práv v Uzbekistánu. Na druhou stranu však přivítala vůli uzbeckých orgánů vést dialog s Evropskou unií (během roku 2007 proběhla dvě kola jednání unijních a uzbeckých expertů k andižanským událostem a první kolo dialogu o lidských právech). Uzbecké orgány by měly v tomto duchu i nadále pokračovat – jmenovitě by měly: umožnit přístup relevantních mezinárodních institucí k vězněným osobám, účinně spolupracovat se zvláštními zpravodaji OSN pro Uzbekistán, nijak nebránit nevládním organizacím (včetně Human Rights Watch) v jejich působení v Uzbekistánu, propustit všechny vězněné obránce lidských práv a aktivně se podílet na dialogu o lidských právech v rámci Výboru pro spolupráci EU-Uzbekistán. Dále by mělo být vyvinuto úsilí o reformy soudnictví, vymáhání práva a policie.

Rada rozhodla o prodloužení zbrojního embarga o dalších dvanáct měsíců a vízových restrikcí o dalších šest měsíců. Nicméně, s cílem povzbudit uzbecké orgány k další aktivitě, EU nebude nadcházejících šest měsíců vízové restrikce uplatňovat. Poté zhodnotí pokrok dosažený Uzbekistánem ve výše jmenovaných oblastech a rozhodne, zda v této výjimce pokračovat i nadále.

Další předpokládaný vývoj

Nejpozději v březnu 2008 se Rada bude Uzbekistánem opět zabývat, až bude hodnotit jeho pokrok ve výše jmenovaných oblastech a rozhodovat o dalším postupu ohledně vízových restrikcí. O znovuzahájení uplatňování těchto omezení však může rozhodnout kdykoli dříve, dojde-li k názoru, že se lidskoprávní situace v Uzbekistánu opět zhoršila. V Radě v této otázce neexistuje jednoznačná shoda. Zatímco např. Německo usiluje o vstřícnější přístup k zemi, severní skupina států EU (Velká Británie, Švédsko, Irsko, Dánsko, Nizozemí) trvá na důsledném uplatňování sankcí, dokud Uzbekistán výrazně nepokročí v plnění unijních podmínek.

VOJENSKÁ MISE V ČADU A SAR

Popis problematiky

V EU existuje politická shoda na vyslání vojenské mise do Čadu a Středoafričké republiky. 27.8. přijala Rada bezpečnosti OSN předsednické prohlášení, ve kterém vyjádřila zájem řešit situaci súdánských uprchlíků v Čadu a Středoafričké republice prostřednictvím multidimenzionální mise vedené Evropskou unií.

Vyslání mise by mělo být doplňujícím opatřením k úsilí EU o stabilizaci situace v Dárfúru (EU zde finančně a technicky podporuje misi Africké unie, podporuje další posílení mezinárodní přítomnosti prostřednictvím hybridní mise AU/OSN a též se podílí na humanitární pomoci). Krize v Dárfúru je vnímána jako problém regionální, s přesahy právě do Čadu a Středoafričké republiky.

25. září přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. [1778/2007](#), ve které oprávnila, na dobu jednoho roku, Evropskou unií k vyslání operace do východního Čadu a na sever Středoafričké republiky. Cílem mise má být především ochrana uprchlíků, zajištění dodávek humanitární pomoci a ochrana pracovníků OSN.

Přijetí společného postoje a další předpokládaný vývoj

Společnou akci [2007/677/SZBP](#) o vojenské operaci EU v Čadské republice a Středoafričké republice přijala Rada 15.10. Velitelem operace byl jmenován generálporučík Patrick Nash (Irsko), Operační velitelství bylo umístěno do Mont Valérien ve Francii. Francie (bývalý koloniální vlastník obou zemí) do operace přispívá nejvíce vojáky (z celkových zhruba 3,000). Z dalších zemí se na operaci budou podílet též Polsko, Irsko, Švédsko či Litva. Otevřená je možnost zapojení dalších zemí, včetně nečlenských států EU (Švýcarsko, Island, Turecko, Norsko, Kanada, Chorvatsko či Makedonie), zatím se stále nepodařilo „naplnit“ předpokládaný počet 4.000 vojáků.

Společné náklady operace (99,200,000 eur) budou financovány prostřednictvím mechanismu ATHENA, další náklady spojené s vysláním vojáků pak hradí jednotlivé vysílací země. Počáteční operační schopnosti by měla mise EU dosáhnout nejpozději do konce roku 2007 (pravděpodobně již v průběhu listopadu), operace pak bude trvat nejdéle 12 měsíců.

Evropský parlament se k operaci vyjádřil ve svém [usnesení z 27.9. 2007](#). Zde zejm. zdůraznil, že „žádná mírová mise ve východní části Čadu a severní části Středoafričké republiky nemůže uspět bez opravdového procesu politického usmíření.“ Samotné misi vyjádřil podporu, nicméně vyslovil politování nad tím, že tato není řízena z operačního střediska v Bruselu. Dále si od Rady vyžádal plné informování o všech fázích přípravy operace - koncepce řešení krize, společná akce, koncepce operací, operační plán a proces vytváření sil.

Kontakt:

Václav Štěrba, tel. 2237, email: sterbav@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Společný postoj Rady 2007/654/SZBP, kterým se mění společný postoj 2005/440/SZBP o omezujících opatřeních vůči Konžské demokratické republice – [úřední věstník L 264](#)

Datum: 9.10. 2007

Typ dokumentu: společný postoj Rady přijatý podle Hlavy V. Smlouvy o EU

Obsah dokumentu: Společný postoj 2005/440/SZBP se upravuje (výjimky ze zbrojního embarga) a dále prodlužuje do 15. února 2008, v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti č. 2007/1771.

Dohoda mezi Evropskou unií a Novým Zélandem o účasti Nového Zélandu na policejní misi Evropské unie v Afghánistánu (EUPOL AFGHANISTAN) – [úřední věstník L 274](#)

Datum: 1.10. 2007

Typ dokumentu: Dohoda uzavřená na základě čl. 24 Smlouvy o EU

Obsah dokumentu: Dohodou jsou stanovena pravidla pro účast Nového Zélandu na policejní misi EU v Afghánistánu (EUPOL Afghanistan, zřízena společnou akcí Rady [2007/369/SZBP](#) ze 30. května 2007).

Výroční zpráva EU o lidských právech 2007 – [13288/07](#)

Datum: 5.10. 2007

Typ dokumentu: zpráva. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Výroční zprávu o činnosti EU v oblasti lidských práv (jak v rámci EU, tak jejich prosazování ve světě) každoročně vypracovává Rada společně s Komisí. Zprávu projednává Evropský parlament (viz např. [usnesení EP](#) ke zprávě z roku 2006).

Zohledňování lidských práv o rovnosti pohlaví v Evropské bezpečnostní a obranné politice (EBOP) – [11359/07](#)

Datum: 9.10. 2007

Typ dokumentu: částečně deklasifikovaný dokument

Obsah dokumentu: Dokument původně z června 2007 představuje kompilaci všech dokumentů relevantních k politice EU v oblasti lidských práv a zohledňování genderových otázek v operacích EBOP.

Civilní hlavní cíl 2008 – [13788/07](#)

Datum: 11.10. 2007

Typ dokumentu: návrh zprávy. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Během portugalského předsednictví by mělo být završeno provádění Civilního hlavního cíle 2008 (Civilian Headline Goal 2008) a nastartován nový civilní hlavní cíl. Tento dokument představuje návrh konečné zprávy k Civilnímu hlavnímu cíli 2008, která by měla být schválena na konferenci ministrů obrany v listopadu tohoto roku.

Civilní hlavní cíl – elementy nadcházejícího procesu – [13787/07](#)

Datum: 11.10. 2007

Typ dokumentu: pracovní dokument Rady. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Dokument vypracovaný předsednictvím ve spolupráci se sekretariátem Rady naznačuje další možné směry rozvoje civilních kapacit EU, poté co bude ukončen Civilní hlavní cíl 2008.

Kontakt:

Václav Štěrba, tel. 2237, email: sterbav@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Civilní kapacity EBOP – plánovací proces – [13797/07](#)

Datum: 11.10. 2007

Typ dokumentu: pracovní dokument Rady. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Jedná se o rámcový dokument stanovující metodologické postupy pro přijetí nového strategického dokumentu k rozvoji civilních prostředků EBOP (poté co bude ukončen Civilní hlavní cíl 2008).

Provádění společné akce 2007/557/SZBP o civilně-vojenské akci Evropské unie na podporu misí Africké unie v oblasti Dárfúru v Súdánu a v Somálsku – [úřední věstník L 282](#)

Datum: 22.10. 2007

Typ dokumentu: rozhodnutí Rady přijaté podle hlavy V. Smlouvy o EU

Obsah dokumentu: Rozhodnutím Rady se stanovuje rozpočet akcí na podporu misí Africké unie v Dárfúru a Somálsku (2,125,200 eur od 1.5. 2007 do 30.8. 2008).

Podpora mezinárodního nástroje pro označování a sledování ručních palných a lehkých zbraní – [13388/07](#)

Datum: 3.10. 2007

Typ dokumentu: návrh společné akce Rady. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Prostřednictvím společné akce se bude Unie podílet (i finančně – 300,000 eur) na projektu Úřadu OSN pro otázky odzbrojení, který se bude realizovat v roce 2008.

Barma/Myanmar – sankce – [13406/07](#)

Datum: 1.10. 2007

Typ dokumentu: pracovní dokument Rady. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Pracovní skupina Radů pro vnější vztahy (RELEX) vypracovala na základě požadavku Výboru stálých zástupců materiál k možnostem posílení stávajících sankcí vůči Barmě, resp. zavedení sankcí nových.

Účast Evropské unie v Organizaci pro rozvoj energetiky na Korejském poloostrově – [13382/07](#)

Datum: 28.9. 2007

Typ dokumentu: návrh společného postoje Rady

Obsah dokumentu: Do činnosti Organizace pro energetický rozvoj Korejského poloostrova (KEDO) se Unie prostřednictvím společného postoje zapojila již v roce 2001. Cílem je pomoci nalézt celkové řešení nešíření jaderných zbraní na Korejském poloostrově. Nyní přijatý společný postoj bude v platnosti do 31. května 2008, automaticky pak bude prodlužován vždy o jeden rok (až do 2012), nerozhodne-li Rada jinak.

Summit EU-Rusko – [13569/07](#)

Datum: 8.10. 2007

Typ dokumentu: pracovní dokument Rady. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Přípravný programový dokument k nadcházejícímu summitu mezi Unií a Ruskem v Mafře.

Jmenování koordinátora Paktu stability pro jihovýchodní Evropu – [13627/07](#)

Datum: 10.10. 2007

Typ dokumentu: návrh rozhodnutí Rady (předložený Komisí)

Obsah dokumentu: Přijetím tohoto rozhodnutí bude mandát současného zvláštního koordinátora Paktu pro jihovýchodní Evropu (Erhard Busek) prodloužen do konce června 2008.

Kontakt:

Václav Štěrba, tel. 2237, email: sterbav@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Vojenská mise EU v Bosně a Hercegovině – [13866/07](#)

Datum: 30.10. 2007

Typ dokumentu: společná akce Rady přijatá podle hlavy V. Smlouvy o EU

Obsah dokumentu: Upravuje se vymezení povinností velitele sil vojenské mise EU v Bosně a Hercegovině (BaH). Ten bude mít povinnost konzultovat zvláštního zástupce EU v BaH v politických otázkách a spolupracovat s policejní misí EU v BaH v policejních záležitostech.

Civilní hlavní cíl 2010 – [14270/07](#)

Datum: 30.10. 2007

Typ dokumentu: pracovní dokument Rady.

Obsah dokumentu: Na Civilní hlavní cíl 2008, který by měl být uzavřen do konce portugalského předsednictví, naváže nový nástroj rozvoje civilních schopností EU – Civilní hlavní cíl 2010. Dokument by měl být schválen na listopadové konferenci k rozvoji civilních prostředků

Finanční rámec Evropské obranné agentury pro období 2008-2010 – [14379/07](#)

Datum: 29.10. 2007

Typ dokumentu: návrh rozhodnutí Rady

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje finanční rámec pro fungování EOA v letech 2008-2010 (celkem 111 mil. eur) a rovněž vymezení priorit pro činnost agentury v tomto období.

Působení Unie na podporu kontroly zbrojních vývozů – [14434/07](#)

Datum: 26.10. 2007

Typ dokumentu: návrh společné akce Rady. *LIMITE*

Obsah dokumentu: navrhovaná společná akce Rady by měla prostřednictvím jednotlivých projektů podpořit zavádění evropských standardů pro kontrolu zbrojních vývozů ve třetích zemích.

Monitorovací mise EU (EUMM) – [14393/07](#)

Datum: 26.10. 2007

Typ dokumentu: hodnotící zpráva. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Monitorovací mise EU v současné době působí v Bosně a Hercegovině, FYROM a Srbsku, kde má za úkol sledovat a vyhodnocovat vnitropolitický vývoj. Původně byla EUMM činná ve všech zemích západního Balkánu, její aktivity však jsou postupně utlumovány, s předpokládaným ukončením mise do konce roku 2007.

Pomocná hraniční mise pro Moldavsko a Ukrajinu – [14193/07](#)

Datum: 22.10. 2007

Typ dokumentu: zpráva. *LIMITE*

Obsah dokumentu: Pravidelná zpráva o činnosti mise za měsíc září 2007.

Rozpočet SZBP – [14608/07](#)

Datum: 31.10. 2007

Obsah dokumentu: Informace Evropské komise o aktuálním stavu (k 31.10. 2007) čerpání prostředků z rozpočtu SZBP (ze 159,2 mil. eur pro rok 2007 již bylo alokováno 137,7 milionů).